

Освітній курс з фінансової грамотності

Модуль 1

Банківські продукти та послуги

За підтримки

ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ
(USAID/FINREP-II)

Мета:

підготовка користувача до взаємодії з банківською установою та ефективного користування банківськими послугами.

Завдання:

- ▶ Пояснити як працює фінансова система, що таке банк та відділення банку
- ▶ Розтлумачити мотиви зберігання коштів у банку
- ▶ Надати поради щодо вибору банку
- ▶ Розповісти про банківські вклади (депозити)
- ▶ Пояснити як нараховуються відсотки на депозити
- ▶ Розповісти про поточний рахунок та процедуру його відкриття
- ▶ Розповісти про картковий рахунок та види банківських карток
- ▶ Надати інформацію про інші банківські послуги

Пропонуємо ближче
ознайомитися з банками і
банківськими послугами.

*Сподіваємося, що це
допоможе вам
встановити
стабільні та вигідні
стосунки з банками
та іншими
фінансовими
установами.*

Освітній курс з фінансової грамотності

Банківські продукти та послуги

Банки і банківські працівники

Банківська система в Україні складається з 2-х рівнів:

1-й рівень (вищий) – це Національний банк України, який є емісійним, кредитним, розрахунковим та касовим центром держави.

2-й рівень – це комерційні банки, які функціонують для здійснення кредитних, депозитних, розрахункових та інших операцій за дорученням своїх клієнтів - фізичних та юридичних осіб.

В Україні також існують небанківські фінансові установи: страхові компанії, кредитні спілки, лізингові компанії, недержавні пенсійні фонди, фінансові компанії.

Вклади від населення приймають фінансові установи двох типів: банки та кредитні спілки. Але, лише залучені банками вклади захищені Фондом гарантування вкладів фізичних осіб або гарантовані державою напряду (Ощадбанк).

Освітній курс з фінансової грамотності

Банківські продукти та послуги

Банки і банківські працівники

Комерційні банки пропонують на договірних умовах кредитно-розрахункове, касове та інше банківське обслуговування підприємств, установ, організацій і громадян шляхом виконання банківських операцій і надання різних банківських послуг. Банки здійснюють підприємницьку діяльність з метою одержання прибутку. За надання послуг клієнти сплачують винагороду, за рахунок якої утворюється прибуток банку.

Продаж банківських продуктів та послуг комерційні банки здійснюють через свої точки продажу - філії та відділення, банківські кіоски, дистанційні канали (Інтернет-банкінг, мобільний банкінг, банкомати, термінали самообслуговування тощо).

Найбільш поширеним банківським «магазином» є **відділення банку**.

У відділенні банку клієнту пропонуються цілий набір банківських послуг, серед яких – відкриття та обслуговування банківських рахунків, залучення коштів на вклади (депозити), надання кредитів, здійснення переказів, обмін валют тощо.

Банки і банківські працівники

У відділенні банку з клієнтами працюють менеджери з обслуговування (операціоністи), касири та керівник/заступник керівника відділення банку.

- **Менеджер з обслуговування (операціоніст)** надає консультацію про банківські продукти/послуги, переваги тих чи інших продуктів/послуг банку, здійснює необхідні розрахунки, перевіряє пакет документів, готує та надає банківські договори, супроводжує клієнта на протязі банківського обслуговування у відділенні банку.
- **Касир банку** приймає та видає готівку, виконує операції з продажу чи купівлі іноземної валюти, приймає оплату за товари/послуги тощо.
- **Керівник/заступник керівника відділення банку** відповідає за ефективну і безперебійну роботу відділення банку. Якщо інші працівники не можуть допомогти вам, саме керівник /заступник керівника відділення відповість на ваші запитання і знайде рішення для ваших проблем.

У кожного банку повинен бути свій сайт та телефони «гарячої лінії» банку.

Переваги обслуговування в банку

- **Зручність.** Банки пропонують широкий спектр фінансових операцій. У відділенні банку ви можете: відкрити поточні рахунки в різних валютах, отримати кредит, покласти депозит, отримати платіжну/кредитну карту, продати/купити валюту, здійснити перекази. Крім того, зазвичай, банк пропонує дистанційні способи обслуговування – Інтернет/Мобільний банкінг. Завдяки послугам у дистанційному режимі доступ до ваших рахунків в банку стає цілодобовим.
- **Безпека та надійність.** Проведення операцій у банку захищає ваші кошти від крадіжки, втрати, зношення або знищення. До того ж, ваші вклади, за деякими виключеннями, у достатньо великому розмірі захищені Фондом гарантування вкладів фізичних осіб.
- **Накопичення чи збереження.** Відкриваючи вклади (депозити) в банку, ви отримуєте можливість накопичення та/або збереження коштів від знецінення або інфляції завдяки нарахованим відсоткам.
- **Можливість здійснити необхідну покупку.** Завдяки банківському кредиту, у вас є можливість придбати необхідний вам зараз товар чи послугу, на які не вистачає коштів. *Але, слід пам'ятати, що кредит банку слід повертати з нарахованими процентами. Тому, при отриманні кредиту, треба розрахувати свої фінансові можливості.*

Вибір банку

На що варто звернути увагу при виборі банку для розміщенні своїх коштів:

- **Власники банку.** Проаналізуйте інформацію щодо власників банку, належність їх до фінансово-промислових груп або політичних партій. Інформація про власників банку повинна бути відкритою. Інформацію про структуру власності банку можна знайти на сайті Національного банку України в розділі [«Банківський нагляд » Реєстрація та ліцензування » Структури власності банків України»](#).
- **Фінансові показники або звітність банку.** Звітність банку можна знайти на сайті банку або на сайті Національного банку в розділі [«Банківський нагляд » Показники банківської системи»](#).
Варто звернути увагу на такі показники банку, як капітал, структура активів та пасивів, показники якості активів, фінансовий результат банку. При аналізі радимо звернутися за допомогою до професіоналів та подивитися на рейтинги інформаційно-аналітичних агентств.
- **Аудиторський висновок.** Ознайомитись з ним можна на сайті банку, він складається щорічно, інформація є публічною.

На що варто звернути увагу при виборі банку:

- **Рівень процентних ставок за вкладами.** Щодня на своєму сайті в розділі [«Показники фінансового ринку»](#) НБУ розміщує український індекс ставок за депозитами фізичних осіб (UIRD або Ukrainian Index of Retail Deposit Rates) – індикативну ставку, що розраховується о 15:00 за Київським часом кожного банківського дня в системі Thomson Reuters на основі номінальних ставок за депозитами фізичних осіб у гривні на строк до 12 місяців, з виплатою процентів після закінчення строку дії договору, що діють в 20 найбільших за розміром депозитного портфелю фізичних осіб банках. Ставка розраховується за різними валютами та строками. Якщо банк пропонує відсотки, набагато вищі, ніж ставка UIRD, то це може свідчити про проблеми банку з ліквідністю.
- **Відгуки клієнтів.** Ознайомтесь з відгуками клієнтів банку (родичі, знайомі, колеги, ЗМІ, форуми в Інтернеті, тощо).

Вклади у банках

Банківський вклад, або іншими словами депозит – це гроші, цінні папери чи дорогоцінні метали, які вкладник передає банку на зберігання на певний термін. Банк за це нараховує дохід клієнту у вигляді відсотків.

За строком депозити поділяються на:

- **Депозити на вимогу.** Видача грошей з такого вкладу здійснюється на першу вимогу. Практично це звичайний поточний рахунок. Відсоток за таким вкладом мінімальний і зазвичай знаходиться на рівні 0,1% річних.
- **Строкові депозити.** Такий депозит повертається після закінчення певного строку, який визначається договором. Строковий вклад може бути повернений достроково, якщо це передбачено умовами договору, але це означає для клієнта втрату нарахованих відсотків за вкладом.

Варто знати, що вклади, які пропонує банк, не завжди гарантуються Фондом гарантування. Для того, щоб зрозуміти як діє система гарантування, які вклади гарантуються, а які не гарантуються, радимо ознайомитися із [Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»](#). Крім того, в кожному банку ви можете отримати повний пакет інформації щодо системи гарантування вкладів фізичних осіб. На сайті банку та у відділеннях ви знайдете копію свідоцтва учасника Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, довідку, в якій перелічені види вкладів, на які не поширюється відшкодування Фонду та іншу важливу інформацію.

Вклади у банках

Розглянемо більш детально різні види вкладів, що пропонуються банками, та особливості їх відкриття.

Для кращого розуміння інформації про вклади у банках давайте дамо відповіді на наступні питання:

1. Чи маєте ви можливість тримати гроші на депозиті певний (сталий) час?
2. Якими документами супроводжують оформлення депозиту?
3. Коли ви хочете отримувати відсотки (процентний дохід) за депозитом?
4. Як нараховуються відсотки за депозитом?
5. В якій валюті вам буде повернуто депозит і сплачено відсотки?
6. Чи може банк змінити відсоткову ставку в односторонньому порядку?
7. Що буде з вашим депозитом в банку, якщо ви не заберете його вчасно?

Вклади у банках

1. Чи маєте ви можливість тримати гроші на депозиті певний (сталій) час?

Це важливе запитання, адже відповідь на нього – це підстава для вибору між строковим депозитом та депозитом на вимогу.

Строковий депозит (депозит) відкривається на чітко визначений строк. Його перевагою є відносно високі відсотки (процентна ставка). Однак, виконання вимоги щодо дострокового розірвання договору строкового вкладу (депозиту) можливе виключно у випадках, якщо це передбачено умовами [договору банківського строкового вкладу](#) (ст.1060 Цивільного кодексу України).

У випадку депозиту на вимогу, ви можете вимагати повернення ваших грошей будь-коли. Звичайно, що за такими депозитами банки можуть пропонувати мінімальні відсотки (процентний дохід), або ж взагалі нульовий дохід.

Варто також враховувати, що НБУ відповідно до ст. 7-1 Закону України «Про Національний банк України» може встановлювати деякі обмеження, наприклад, щодо отримання максимальної суми готівки в день в національній та/або іноземній валюті. У такому випадку, отримати вклад готівкою у повному обсязі, навіть після закінчення строку депозиту, можливо за певний період.

2. Якими документами супроводжують оформлення депозиту?

Якщо ви розміщуєте вклади у банку, це може підтверджуватися:

- договором банківського рахунку (наприклад, коли відкривається поточний рахунок);
- договором банківського вкладу з видачею документа, що підтверджує внесення грошової суми або банківських металів і відповідає вимогам, установленим банківським законодавством та звичаями ділового обороту. Наприклад, коли ви відкриваєте строковий депозит ви повинні отримати договір банківського вкладу та квитанцію про внесення коштів на рахунок або інший документ, який засвідчує, що ваші кошти надійшли на ваш рахунок;
- договором банківського вкладу з видачею ощадної книжки. Це дуже зручно, якщо ви відкриваєте депозит на вимогу або накопичувальний депозит, тобто з правом поповнення. За допомогою ощадної книжки ви можете контролювати внесення та зняття вами коштів:
 - відомості про вклад, вказані в ощадній книжці, є підставою для розрахунків за вкладом між банком і вкладником;
 - операції за депозитними рахунками, за якими передбачено оформлення ощадної книжки, здійснюються банком у разі її пред'явлення;
 - якщо ощадну книжку втрачено або приведено у непридатний для пред'явлення стан, банк за заявою вкладника видає йому нову ощадну книжку.

Вклади у банках

2. Якими документами супроводжують оформлення депозиту?

- договором банківського вкладу з видачею ощадного (депозитного) сертифіката.

Дедалі частіше банками пропонується оформлення договору банківського вкладу з видачею ощадного (депозитного) сертифіката. Ощадний (депозитний) сертифікат - це цінний папір, який засвідчує внесення вами коштів до банку і зобов'язання повернути вам ці кошти через певний строк з виплатою відсотків.

Оскільки ощадні (депозитні) сертифікати є цінними паперами, вони мають всі переваги таких фінансових інструментів, зокрема їх можна купувати, продавати чи дарувати. Такі сертифікати можуть бути іменними та на пред'явника. Ощадні (депозитні) сертифікати можуть бути оформлені закладами в національній або іноземній валютах, але не в банківських металах.

Фонд гарантування не відшкодовує вклади, оформлені ощадними (депозитними) сертифікатами на пред'явника.

Важливо пам'ятати:

- додержання письмової форми договору є обов'язковою умовою взаємовідносин між банком і вкладником (гл. 1 Інструкції «Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків в національній та іноземних валютах»);
- на сайті банку, а також в друкованому вигляді в офісі банку, зазвичай, розміщується публічна пропозиція щодо умов відкриття та обслуговування банківських вкладних (депозитних) рахунків.

3. Коли ви хочете отримувати відсотки (процентний дохід) за депозитом?

Щодо відсотків за вкладом (депозитом), то у вас є вибір: отримувати відсотки авансом, в кінці строку, або періодично, зазвичай, щомісяця. Можливо також приєднання нарахованих відсотків до суми вкладу (нарахування відсотків на відсотки – капіталізація).

Який варіант обрати? Це залежить від вашої мотивації і очікувань.

- Якщо вам не потрібні гроші протягом строку дії договору банківського вкладу, звичайно, варто обрати сплату відсотків в кінці строку. За депозитами з такою умовою сплати відсотків часто пропонується вища процентна ставка, ніж за депозитами, за якими відсотки сплачуються щомісячно. Також банк може запропонувати за цими депозитами нарахування процентного доходу за методом складних відсотків.
- Якщо ж ви відчуваєте потребу в отриманні додаткового щомісячного доходу, тоді обираємо регулярну сплату відсотків впродовж строку дії договору банківського вкладу. Однак, дохід буде нижчим, ніж у разі отримання відсотків в кінці строку.
- Якщо ви бажаєте отримати максимальний дохід за вкладом, то, можливо, варто обирати вклад з капіталізацією відсотків.

Ви маєте знати, що Фонд відшкодовує кошти в розмірі вкладу, включно з відсотками, нарахування яких припиняється у день початку Фондом процедури виведення банку з ринку. Сума, яку ви отримаєте, не може перевищувати суму граничного розміру відшкодування коштів за вкладами, встановленого на цей день, незалежно від кількості вкладів в одному банку.

4. Як нараховуються відсотки за депозитом?

Банк майже завжди оперує цифрами річної відсоткової ставки за депозитами. Наприклад, у банку відкрито депозит сумою 100 грн на 3 місяці і за ставкою 20% річних. Це не означає, що через 3 місяці ви отримаєте від банку 120 грн (100 грн вклад і 20 грн відсотковий дохід). Оскільки відсоткова ставка річна, тобто за 12 місяців, то за 3 місяці ви отримаєте лише її четверту частину.

Яким же чином визначається кількість днів для точного розрахунку відсотків? У банківській практиці використовується три методи:

1. Метод «факт/факт» - для розрахунку суми відсотків береться фактична кількість днів у місяці та році;
2. Метод «факт/360» - для розрахунку суми відсотків береться фактична кількість днів у місяці, але умовно в році - 360 днів;
3. Метод «30/360» - при розрахунку суми відсотків береться умовна кількість днів у місяці - 30 та у році - 360.

4. Як нараховуються відсотки за депозитом?

А тепер розглянемо конкретний приклад. Будемо вважати, що ви вирішили відкрити депозит в банку на 20 днів в розмірі 10 000 грн. та ставкою 10% річних. Виплата відсотків відбуватиметься в кінці строку. У нашому прикладі будемо використовувати метод «факт/факт» та будемо вважати, що ваш вклад відкрито у не високосному році (365 днів).

Використаємо формулу $A=P \times (1+r/365 \times n)$, де **P** — сума, яку ви готові залишити на певний час у банку, **r** - річна процентна ставка, **n** — це відрізок часу, коли кошти перебувають на рахунку, протягом якого здійснюється нарахування відсотків, **A** — це сума коштів, яку вам виплатять наприкінці періоду, і яка складається з основної суми та нарахованих відсотків.

Увага: у розрахунках ми завжди переводимо відсотки у коефіцієнти. Наприклад: 10% у формулу будуть підставлені як 0,1, тобто, як 10 поділене на 100.

Отже, за 20 днів ви можете отримати 54,79 грн процентного доходу (10 054,79 – 10 000).

$$A = 10\,000 \times \left(1 + \frac{0,1}{365} \times 20\right) = 10\,054,79$$

4. Як нараховуються відсотки за депозитом?

Однак, це ваші розрахунки, але банк буде рахувати дещо по-іншому, Йдеться про розрахунок строку. Адже відповідно до ст. 1061 Цивільного кодексу України проценти на банківський вклад нараховуються від дня, наступного за днем надходження вкладу у банк, до дня, який передує його поверненню вкладникові. Тобто, в перший та останній день дії депозитного договору відсотки не нараховуються.

Отже, банк нарахує відсотки за 18, а не за 20 днів. А це означає, що в кінці строку ви отримаєте 10 049,32 грн, а ваш відсотковий дохід складе 49,32 грн.

$$A = 10\,000 \times \left(1 + \frac{0,1}{365} \times (20-2)\right) = 10\,054,79$$

І ще одне важливе зауваження - з цієї суми необхідно сплатити податки. Пам'ятайте, що банк, як податковий агент, зазначає у податковій звітності загальну суму утриманого та сплаченого податку із усіх клієнтів відповідної категорії та за всіма видами рахунків. Інформація щодо окремого банківського рахунку та відомості щодо фізичної особи/фізичної особи-підприємця, якій нараховані такі доходи, до контролюючих органів банком не надається (таким чином, банківська таємниця податковим органам не розкривається).

4. Як нараховуються відсотки за депозитом?

Якщо у вас виникають складнощі з розрахунками відсотків, зверніться за допомогою до банківського працівника. Завжди порівнюйте дохід за депозитами. Ваше рішення має бути виваженим.

Давайте розглянемо ще один дещо спрощений, але корисний, приклад.

Отже, ви вирішили покласти 1000 грн. на депозит на 3 роки. Виплата відсотків передбачена в кінці строку. Банк запропонував два варіанти. Перший варіант - 20% річних без капіталізації відсотків. Тобто, йдеться про прості відсотки. Другий варіант – 18,5% річних з капіталізацією відсотків, а отже, використовуємо метод складних відсотків. Який депозит обрати? Начебто ставка за другим депозитом нижча, але який дохід ми отримаємо?

Розрахуємо дохід за першим варіантом використовуючи формулу для розрахунку простих відсотків:

$$A = 1\ 000 \times (1 + 0,2 \times 3) = 1\ 600 \text{ грн}$$

Тобто в першому варіанті **ваш дохід становитиме 600 грн** (1600 – 1000).

4. Як нараховуються відсотки за депозитом?

Другий варіант, запропонований банком, передбачає капіталізацію відсотків, тому для розрахунку доходу застосуємо метод складних відсотків.

Метод складних відсотків передбачає нарахування відсотків на початкову суму вкладу плюс відсотки, які ви вже отримали у попередній період.

Для розрахунку використаємо формулу $A = P \times (1 + r)^n$, де P — сума, яку ви готові залишити на певний час у банку, r - річна процентна ставка, n — це відрізок часу, коли кошти перебувають на рахунку, протягом якого здійснюється нарахування відсотків, і A — це сума коштів, яку вам виплатять наприкінці періоду.

$$A = 1\,000 \times (1 + 0,185)^3 = 1\,664,01 \text{ грн.}$$

Отже, за другим варіантом **ваш дохід становитиме 664,01 грн** (1664,01 -1000)

Таким чином, ми бачимо, що нижча цифра відсоткової ставки не означає нижчий дохід, тому що умови - різні. Завжди варто рахувати. Якщо б ставка в другому варіанті становила 16,8%, то варто було б віддати перевагу першому варіанту. Тому, не лінуйтеся рахувати!

5. Чи плануєте ви поповнювати депозитний рахунок протягом дії договору?

Під час оформлення депозиту зверніть увагу на можливість поповнення депозитного рахунку. Такі рахунки називаються “накопичувальними”. Вони дуже зручні, оскільки, якщо ваші доходи стабільно перевищують витрати, є сенс додатково заощаджувати щомісяця. Банк за вашою вказівкою може автоматично регулярно перерахувати визначену вами частину коштів з поточного рахунку на депозитний рахунок. За такими депозитами банки, зазвичай, пропонують капіталізацію відсотків.

6. В якій валюті вам буде повернуто депозит і сплачено відсотки?

Зазвичай, вклад та нараховані відсотки повертаються у валюті, у якій було укладено договір. При цьому варто пам'ятити, що НБУ може встановлювати певні обмеження. Банки можуть пропонувати мультивалютні вклади, коли вклад вам повернуть в іншій валюті, ніж та, яка залучалася банком. Це має бути передбачено умовами депозитного договору.

Якщо вклад відкрито у банківських металах, то його повернення здійснюється в банківських металах. Якщо це передбачено договором, такий вклад можна отримати назад і в національній валюті.

Зверніть увагу! Фонд гарантування не відшкодовує вклади у банківських металах.

7. Чи може банк змінити відсоткову ставку в односторонньому порядку?

Згідно зі статтею 55 Закону України «Про банки та банківську діяльність» банкам забороняється в односторонньому порядку змінювати умови укладених з клієнтами договорів, зокрема, збільшувати розмір процентної ставки за кредитними договорами або зменшувати її розмір за договорами банківського вкладу (крім вкладу на вимогу).

Крім того, відповідно до статті 1061 Цивільного кодексу України умова договору щодо права банку змінювати розмір процентів на строковий вклад в односторонньому порядку є нікчемною.

Тобто, банк може змінювати відсоткову ставку в односторонньому порядку, тільки якщо це вклад на вимогу і інше не передбачено договором. У випадку, якщо банк вирішить змінити відсоткову ставку, він повідомляє про це, зазвичай, за місяць або інший строк, наведений у договорі. Таке повідомлення банки традиційно викладають на своїх сайтах.

8. Що буде з вашим депозитом в банку, якщо ви не заберете його вчасно?

У договорі банківського вкладу та/або публічній пропозиції банку детально пояснюється, що станеться з вашим депозитом, якщо ви не заберете його вчасно. У більшості випадків передбачається пролонгація, тобто продовження строку дії договору.

Найчастіше зустрічаються два види пролонгації.

По-перше, пролонгація вкладу, як вкладу на вимогу, а отже за низькою відсотковою ставкою.

По-друге, пролонгація вкладу на тих умовах, що мали місце раніше, крім відсоткової ставки. Відсоткова ставка береться така, яка діє на момент подовження дії договору відповідного строку. Якщо ви є постійним клієнтом банку, то до цієї ставки також можуть додаватися й бонусні відсотки.

Завершуючи цей блок, хочемо порадити

- **Уважно читайте умови депозитного договору.**
- **Розрахуйте ваш майбутній відсотковий дохід, не забуваючи про витрати на податки.**
- **Якщо вам складно, зверніться за допомогою до банківського працівника. Ваше рішення має бути виваженим.**
- **Запитайте, чи гарантується ваш вклад (депозит) Фондом гарантування вкладів.**

Поточні рахунки

Що таке поточний рахунок?

Поточний рахунок - рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання грошей і здійснення розрахунково-касових операцій за допомогою платіжних інструментів відповідно до умов договору та вимог законодавства України.

Такий рахунок використовується для зарахування готівки і безготівкових коштів, для розрахунків за товари та послуги, переказу коштів, отримання готівки. Для розпорядження таким рахунком доведеться відвідувати відділення банку в робочий час. Такі рахунки часто відкриваються для здійснення купівлі товарів та послуг. На такий рахунок зазвичай відсотки не нараховуються.

Поточний рахунок може бути відкритий у різних валютах. На поточному рахунку в іноземній валюті зберігаються кошти у валюті іншої держави. З поточних валютних рахунків можна здійснювати перекази грошей за кордон. До такого рахунку банк може випустити платіжну картку, якою зручно користуватися за кордоном, уникаючи комісії за обмін, чи конвертацію, національної валюти в іноземну. На такий рахунок отримують кошти з-за кордону. Рахунок в іноземній валюті не можна використовувати для розрахунків за товари та послуги в Україні.

Поточний рахунок може бути відкритий для здійснення операцій з використанням електронних платіжних засобів (**картковий рахунок**). Такий рахунок передбачає випуск платіжної картки до рахунка.

Поточні рахунки

Процедура відкриття поточного рахунку. Які документи потрібні?

1. Посвідчення особи.

- паспорт громадянина України;
- інший документ, що посвідчує особу:
 - паспортний документ іноземця з відміткою про дозвіл на постійне місце проживання;
 - тимчасове посвідчення громадянина України - документ, що посвідчує особу і підтверджує громадянство України;
 - тимчасове посвідчення, що підтверджує особу громадянина України, видане Державною міграційною службою на основі заяви про втрату паспорта;
 - посвідка на постійне проживання в Україні (для осіб без громадянства, які постійно проживають в Україні);
 - посвідчення біженця, видане в Україні;
 - паспортний документ особи без громадянства.

Порядок та правила відкриття банківських рахунків регламентуються Інструкцією про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затвердженою Постановою НБУ від 12.11.2003 №492, зі змінами.

Зверніть увагу! Працівники банків розглядатимуть тільки оригінали документів, жодних копій!

Освітній курс з фінансової грамотності

Банківські продукти та послуги

Процедура відкриття поточного рахунку

На підставі отриманих від клієнта документів уповноважений працівник банку здійснює ідентифікацію та верифікацію фізичної особи, яка відкриває рахунок.

Банківський працівник має звірити ваше фото та впевнитися в тому, що в паспорті зазначено адресу вашої реєстрації. Також перевіряється наявність в паспорті фотографій у 25- і 45-річному віці (якщо це необхідно).

Банк може вам відмовити у відкритті рахунку, якщо раніше ви порушували умови користування рахунком або ж надали недостовірні дані про себе.

Для відкриття рахунку фізична особа заповнює заяву про відкриття поточного рахунку та картку із зразками підписів. Зразки підписів засвідчуються підписом уповноваженого працівника банку.

Фізична особа, яка займається підприємницькою діяльністю, зобов'язана зазначити про свій статус підприємця у заяві про відкриття поточного рахунку у рядку "Додаткова інформація".

Після цього з вами має бути укладено договір банківського рахунку в письмовій формі. Один примірник договору зберігається в банку, а другий банк зобов'язаний надати клієнту під підпис.

Право на інформацію

Клієнт має право доступу до інформації щодо діяльності банку. Банки зобов'язані на вимогу клієнта надати таку інформацію:

- *відомості, які підлягають обов'язковій публікації, про фінансові показники діяльності банку та його економічний стан;*
- *перелік керівників банку та його відокремлених підрозділів, а також фізичних та юридичних осіб, які мають істотну участь у банку;*
- *перелік послуг, що надаються банком;*
- *ціну банківських послуг;*
- *іншу інформацію та консультації з питань надання банківських послуг;*
- *щодо кількості акцій (паїв) банку, які знаходяться у власності членів виконавчого органу банку, та інформацію в обсязі, визначеному Національним банком України, про осіб, частки яких у статутному капіталі банку перевищують 5 відсотків.*

Фінансова установа до укладення з клієнтом договору про надання фінансової послуги надає клієнту інформацію про:

- *фінансову послугу, що пропонується клієнту, із зазначенням вартості цієї послуги для клієнта;*
- *умови надання додаткових фінансових послуг та їхню вартість;*
- *порядок сплати податків і зборів за рахунок клієнта в результаті отримання фінансової послуги;*
- *правові наслідки та порядок здійснення розрахунків з клієнтом внаслідок дострокового припинення надання фінансової послуги;*
- *механізм захисту фінансовою установою прав споживачів та порядок урегулювання суперечок, що виникають під час надання фінансової послуги;*
- *реквізити органу, який здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг (адреса, номер телефону тощо), а також реквізити органів з питань захисту прав споживачів;*
- *розмір винагороди фінансової установи у разі, коли вона пропонує фінансові послуги, що надаються іншими фінансовими установами.*

Банк має надавати інформацію про систему гарантування вкладів фізичних осіб.

Пам'ятайте, що працівники банку зобов'язані допомогти вам, тому не вагайтеся із запитаннями. Пояснення працівників банку допоможуть вам обрати тип рахунку, проте не гарантуватимуть дотримання ваших прав, як клієнта банку.

Освітній курс з фінансової грамотності

Банківські продукти та послуги

Право на інформацію

Ми радимо вам отримати інформацію у письмовій формі про рахунок, який ви обрали. Це право гарантується всім клієнтам банку у відповідності до вимог [Законів України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»](#) та [«Про банки і банківську діяльність»](#), які вимагають розкриття певної інформації клієнтам банку.

Інформація повинна бути чіткою і надаватися в письмовій формі. Таким чином, ви завжди зможете повернутися до неї. Це допоможе вам обрати необхідний тип рахунку.

Більшість банків одразу готові надати будь-яке роз'яснення.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! На сайтах банків існує документ під назвою «Публічна пропозиція банку на укладання Договору про комплексне банківське обслуговування фізичних осіб». Обов'язково ознайомтеся з цим документом, оскільки в договорі, який ви будете укладати, може бути посилання на цей документ.

Крім того, в банку Ви маєте право отримати інформацію про систему гарантування вкладів фізичних осіб.

Будьте уважними!

Освітній курс з фінансової грамотності

Банківські продукти та послуги

Банківські картки

Як зазначалось раніше, поточний рахунок може передбачати випуск до нього однієї або кількох банківських карток.

Банківська картка – це електронний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для ініціювання переказу коштів з рахунка платника або з відповідного рахунка банку з метою оплати вартості товарів і послуг, перерахування коштів зі своїх рахунків на рахунки інших осіб, отримання коштів у готівковій формі в касах банків, через банкомати, а також здійснення інших операцій, передбачених відповідним договором.

За функціональними характеристиками банківські картки поділяють на: дебетові, кредитні та дебетово-кредитні.

Банківські картки

Дебетова картка передбачає здійснення користувачем платіжних операцій в межах залишку коштів, які обліковуються на його картковому рахунку. Дебетова картка призначена для отримання готівки та виконання інших операцій, доступних в меню банкомата, касах відділень банків, для купівлі товарів та послуг з оплатою через електронні термінали, для здійснення операцій за допомогою дистанційних систем обслуговування (Інтернет/Мобільний банкінг).

Різновидами дебетових карток є:

Зарплатна картка — використовується для нарахування заробітної плати. На зарплатну картку може бути встановлений овердрафт. В такому випадку така картка становиться дебетно-кредитною.

Студентська картка — використовується для нарахування стипендії.

Пенсійна або соціальна картка — використовується для нарахування пенсії або соціальної допомоги.

Досить популярним різновидом дебетових карток є картки з нарахуванням депозитних відсотків на позитивний залишок.

Освітній курс з фінансової грамотності

Банківські продукти та послуги

Банківські картки

Кредитна картка передбачає здійснення користувачем платіжних операцій з використанням платіжної картки за рахунок коштів, наданих йому банком у кредит або в межах кредитної лінії. На таку картку встановлюється кредитний ліміт.

Більшість банків пропонують клієнтові кредитні картки з пільговим періодом користування кредитом (грейс-період).

Якщо карта має пільговий період використання кредиту, це означає, що протягом пільгового періоду надається можливість безпроцентного використання кредитних коштів на карті. Але заборгованість має бути погашена ще до закінчення цього ж пільгового періоду. Тривалість цього пільгового (безвідсоткового) кредиту відрізняється від банку до банку і становить від 30 до 60 днів. Але, якщо позичальник вчасно не погасить заборгованість, то на цю суму йому нарахують відсотки. У випадку простроченої заборгованості до відсотків додається пеня.

Банківські картки

Дебетово-кредитна картка надає можливість користувачу здійснювати платіжні операції в межах залишку коштів, які обліковуються на його картковому рахунку, а в разі їх недостатності або відсутності - за рахунок наданого банком кредиту (овердрафту).

Зверніть увагу! Овердрафт – це кредит, який ви отримуєте у випадку, коли власних коштів на рахунку не вистачає для здійснення розрахунків. Овердрафт надається в межах визначеного банком ліміту.

Наприклад, ви маєте поточний рахунок, на якому 2000 гривень, а встановлений ліміт овердрафту від банку складає 3000 гривень. Ви купуєте мобільний телефон за 4500 гривень. Таким чином, ваш овердрафт складатиме 2500 гривень ($4500 - 2000 = 2500$). Банки, зазвичай, надають клієнтам пільговий період впродовж якого овердрафт буде безкоштовний, або ж процентна ставка буде мінімальною, наприклад, 0,01% річних. Обов'язково уточнюйте цю інформацію, коли отримуєте картку.

У випадку несанкціонованого овердрафту, тобто коли банк не погоджував для вас жодного ліміту, або ви перевищили ліміт, встановлений банком, доведеться заплатити дуже високі відсотки. Проте, нарахування відсотків буде здійснюватися лише на суму перевищення ліміту. Повернемося до нашого прикладу і змінимо лише одну умову: вартість телефону становить 6000 гривень. За таких умов несанкціонований овердрафт становитиме 1 000 гривень ($6000 - (2\ 000 + 3\ 000)$). Саме на цю суму і будуть нараховуватися підвищені відсотки.

Банківські картки

Платіжні картки також бувають:

Персоніфіковані (іменні) – це картки, що містять реквізити, які дають змогу візуально або з використанням документів, що посвідчують особу, ідентифікувати її власника. На лицьовій стороні такої картки наноситься ім'я та прізвище держателя картки. На деяких картах передбачене фото клієнта.

Передплачені (неіменні) – це платіжні картки, що завчасно випущені емітентом. Така картка видається банком в день звернення клієнта, її іноді називають картою миттєвого випуску.

Картки з чіпом або смарт-картки, які мають вмонтований чіп, який зберігає всю інформацію про власника картки та про стан рахунку без відправки запиту в банк. Смарт-картки можуть бути контактної та безконтактної типу. Щоб зчитати інформацію з контактної картки, її необхідно прикласти до зчитувального пристрою. Безконтактні карти працюють за принципом передачі радіосигналу

Картки з магнітною смугою, що містить три доріжки з даними. Перша доріжка - прізвище, ім'я, по батькові власника картки, друга — номер картки та термін її дії, третя призначена для іншої інформації.

Банківські картки

ПІН-КОД

ПІН-код (від англ. PIN - Personal Identification Number) — персональний ідентифікаційний (розпізнавальний) номер) – пароль, що підтверджує належність картки її власнику. ПІН-код використовується для доступу держателя картки до платіжного терміналу або банкомату. ПІН-код повинен бути відомим тільки держателю картки!!!

Відповідно до вимог безпеки, передбачено обмеження спроб вводу невірної ПІН-коду (не більше 3 разів), після чого картку буде автоматично заблоковано.

Якщо у вас виникають запитання з приводу користування банківською картою, радимо звернутися до банку – емітента банківської картки.

Крім того, держателям банківських карток варто ознайомитись із [Законом України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні»](#).

Інші банківські продукти та послуги

Доступ до банківських послуг через банкомати та термінали самообслуговування банку

Банкомат — це автоматична касова машина. Це комп'ютер, що виконує типову роботу касира в банку. Ви використовуєте свою платіжну картку (дебетну, кредитну), оформлену банком, і PIN-код до неї — персональний ідентифікаційний номер. Вставивши свою картку в банкомат, ви зможете зняти кошти з рахунку, переказати їх з одного рахунку на інший, або дізнатися про залишок коштів на рахунку.

Банкомати працюють цілодобово і знаходяться в самому банку та в різних районах міста. Вам слід знати, що користування банкоматом може супроводжуватися стягненням комісійних.

Банками може створюватися об'єднана мережа банкоматів для безкоштовного зняття коштів.

Термінали самообслуговування надають можливість здійснювати набагато більше операцій, ніж банкомат, а саме:

- поповнювати всі види платіжних карток;
- здійснювати всі види платежів з платіжної картки;
- поповнювати депозити та погашати кредити банку, якому належить термінал;
- обмінювати іноземну валюту на гривню;
- надсилати грошові перекази (з картки на картку або миттєві перекази);
- оплачувати комунальні послуги;
- поповнювати рахунки всіх мобільних операторів;
- оплачувати послуги органів державної влади;
- тощо.

Освітній курс з фінансової грамотності

Банківські продукти та послуги

Інші банківські продукти та послуги

Мобільний банкінг (М-банкінг)

Дуже зручна послуга, яка дозволяє контролювати рух коштів на вашому рахунку за допомогою мобільного телефону. Ви будете отримувати SMS-повідомлення про зарахування та зняття коштів з вашого рахунку. Мобільний банкінг також дозволяє здійснювати платежі та перекази коштів.

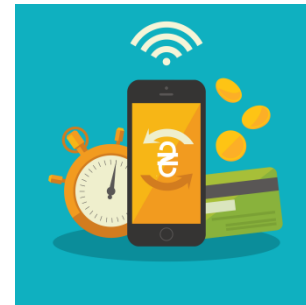
Також з мобільного можна відправляти запити до банку про:

- баланс рахунку;
- перелік карток і карткових рахунків;
- ваші останні операції за рахунком;
- заблоковані суми на рахунку тощо.

З мобільним банкінгом ви контролюєте будь-який рух коштів на вашому картковому рахунку, адже навіть без доступу до мережі Інтернет можна дізнатися баланс та іншу інформацію про стан карткового рахунку.

Інтернет-банкінг

Інтернет-банкінг дає можливість виконувати, не виходячи з дому, чимало операцій, для яких, зазвичай, необхідно було приходити в банк: можна здійснювати різноманітні платежі та перекази коштів, можна відкривати депозитні рахунки, можна замовляти інші банківські продукти, тощо. Також можна обмінюватися з банком електронною кореспонденцією через систему захищеної електронної пошти. Інтернет-банкінг, як і інші послуги, має в кожному банку свої особливості.

Освітній курс з фінансової грамотності

Банківські продукти та послуги

Інші банківські продукти та послуги

Недепозитні інвестиційні продукти

Банки можуть запропонувати інші, крім депозитів, можливості інвестувати кошти. Наприклад, придбати цінні папери: акції, облігації тощо.

Якщо ви вкладаєте кошти в акції, облігації чи інші недепозитні інвестиційні продукти, ви не можете очікувати на відшкодування з Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, якщо збанкрутує компанія, яка їх випустила. Також вартість цих продуктів може не тільки зростати, але й суттєво падати.

Не варто вкладати гроші в продукт або послугу, щодо яких ви не відчуваєте себе впевнено і не володієте тонкощами користування ними.

Миттєві грошові перекази

За допомогою системи миттєвих грошових переказів здійснюється практично миттєвий переказ готівкових коштів або через систему переказів самого банку, або через незалежні системи переказів. За 10 – 15 хвилин ваші кошти будуть у одержувача.

Освітній курс з фінансової грамотності

Банківські продукти та послуги

Інші банківські продукти та послуги

Автоматична сплата рахунків (договірне списання)

Завдяки послугі автоматичної сплати рахунків вам не потрібно стояти в черзі в офісі банку. Кошти будуть списуватися з вашого рахунку раз на місяць в автоматичному режимі для оплати компаніям, що надають комунальні та супутні послуги (зокрема і тим, що надсилають рахунки у паперовому вигляді поштою).

Виставлення рахунків та списання коштів за послуги з карткових рахунків клієнтів може супроводжуватися SMS-повідомленнями на мобільний телефон (за умови підключення до послуги «М-банкінг») та вказану вами електронну адресу. Також можна отримати завірені паперові примірники квитанцій або замовити їхню доставку на електронну адресу (квитанція формується одночасно з оплатою виставленого рахунку).

Ви можете сплачувати за наступні послуги:

- комунальні послуги, газопостачання, міський, міжміський та міжнародний зв'язок тощо;
- кабельне та супутникове телебачення;
- доступ до мережі Інтернет;
- послуги мобільного зв'язку;
- тощо.

Також щомісяця можна автоматично поповнювати власні депозитні рахунки та виплачувати кредити.

Освітній курс з фінансової грамотності

Банківські продукти та послуги

Платність банківських послуг

Пам'ятайте, що комерційні банки – це фінансові установи, які надають послуги фізичним і юридичним особам з метою одержання прибутку, тому банківські операції є платними. Банк самостійно встановлює процентні ставки та комісійну винагороду за надані послуги. Банкам забороняється встановлювати процентні ставки та комісійні винагороди на рівні нижче собівартості банківських послуг у цьому банку.

Від розрахунково-касового обслуговування рахунків, банківських переказів та валютних операцій банк отримує комісійні доходи. Відповідно до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» до укладання будь-якого договору з банком, банк повинен ознайомити вас з тарифами за надану послугу.

Якщо тарифи змінюються, то банк повинен вас ознайомити про це заздалегідь. Повідомлення про такі зміни клієнтові зазвичай надаються за допомогою SMS-повідомлення, за номером мобільного телефону, шляхом розміщення оголошень у загальнонаціональних засобах масової інформації, в установах банку, на сайті банку або у вигляді листа з повідомленням, особисто, тощо.

Платність банківських послуг

Найпоширеніші види комісійних:

- ✓ за відкриття/обслуговування/закриття рахунку (зверніть увагу - досить часто за відкриття та обслуговування – тариф 0, а за закриття рахунку – тариф високий);
- ✓ за зняття готівки в касах/банкоматах. Часто комісія за зняття готівки в банкоматах банку та банків-партнерів становить 0, а за зняття в банкоматах інших банків стягуються комісія. Зверніть увагу на тарифи за конвертацію банка-емітента та іноземного банку, якщо користуєтесь валютною картою за межами країни;
- ✓ за надання послуг СМС/Інтернет/Мобільного-банкінгу;
- ✓ за надання довідки;
- ✓ за переказ коштів;
- ✓ за випуск/перевипуск картки/додаткової картки;
- ✓ за поповнення картки тощо.

Контроль за банківським рахунком

Яким чином можна контролювати рух своїх коштів на банківських рахунках:

- 1. Банківська виписка** відображає рух Ваших коштів за заданий період. Її можна замовити у відділенні банку або переглянути в дистанційному режимі (Інтернет/Мобільний банкінг) та/або банкоматі банку. Іноді виписки надаються банком за додаткову плату.
- 2. СМС/GSM – банкінг** – послугу отримання інформації про стан вашого рахунку на телефон можна замовити у відділенні банку, або за вказаними банком телефонами. У деяких банків ця послуга підключена до картки автоматично при відкритті рахунку. Деякі банки пропонують дізнатися про стан свого рахунку за допомогою смс-запиту за вказаним номером телефону. Звертаємо Вашу увагу, що досить часто послуга СМС/GSM – Банкінгу є платною
- 3. Інтернет/Мобільний банкінг** – найбільш зручний та сучасний дистанційний спосіб контролю за своїми рахунками за допомогою комп'ютеру, ноутбуку, планшету, або іншого технічного засобу.
- 4. Ведення реєстру всіх платежів** – бажано вести реєстр, збираючи чеки з магазинів, квитанції про оплату послуг, внесення готівки тощо. Зараз існує низка програм як для комп'ютера, так і для смартфона, які дозволяють автоматизувати ведення такого реєстру.

Контроль за банківським рахунком, корисні поради

Повідомляйте банку про будь-які зміни в документах чи відомостях про себе

Ви зобов'язані повідомляти банк про всі зміни в документах, відомостях, що були вами надані під час укладання договору. Це стосується паспортних даних, адреси місця проживання та/або реєстрації, контактних реквізитів, сімейного стану (шлюб, народження дитини) тощо. Вам необхідно зробити це в чітко визначений термін після настання відповідних змін. Зазвичай, ви маєте це зробити впродовж 3 - 10 днів з дня виникнення нових обставин. В іншому випадку банк має право відмовити вам в подальшому наданні послуг.

Стежте за своєю платіжною картою

Не забувайте, що ви маєте особисто користуватися платіжною картою, не передавати її в користування іншим особам. Обов'язково поставте підпис на звороті картки.

Нікому не повідомляйте PIN-код вашої картки і не зберігайте його разом з картою.

Зважте на те, що платіжну картку не можна зберігати разом із мобільним телефоном, побутовою та офісною технікою, а також поблизу металевих предметів та інших магнітних носіїв / пристроїв, оскільки це може зіпсувати її.

Якщо ви загубили платіжну картку або її вкрали, негайно повідомте про це свій банк, щоб не відповідати за несанкціоновані покупки або кредити.

Регулярно отримуйте виписки про стан вашого рахунку, адже це дозволить вчасно виявляти сумнівні операції.

Освітній курс з фінансової грамотності

Банківські продукти та послуги

Контроль за банківським рахунком, корисні поради

Виявляйте обережність під час отримання готівки в банкоматі

Зараз дуже просто отримати готівку з рахунку. Платіжна картка перетворює будь-який банкомат на автоматичного касира. Ви можете перевірити залишок коштів на рахунку, внести кошти, отримати готівку та переказати кошти з одного свого рахунку на інший. Користуючись картою в банкоматі, ви можете вирішити, чи брати квитанцію. Завжди беріть її. Не варто забувати про несанкціонований овердрафт та відповідні штрафні санкції.

Вчасно виконуйте перед банком зобов'язання з поповнення рахунку

Ви маєте вчасно розміщувати на вашому рахунку кошти, достатні для здійснення банком всіх необхідних платежів.

Бажаючи отримати за один раз готівкою в касі банку з карткового рахунку суму, що перевищує денний ліміт, іноді необхідно письмово попередити банк. Проте, в кожному банку ця процедура індивідуальна. Уважно ознайомтеся з договором про відкриття банківського рахунку.

Не забувайте контролювати свій видатковий ліміт і уникайте несанкціонованого овердрафту. Поновлюйте також мінімально необхідний залишок на рахунку, якщо він передбачений.

Ви маєте сплачувати всі заборгованості за рахунком в строки передбачені договором.

У випадку виникнення несанкціонованого овердрафту терміново сплатіть заборгованість.

Освітній курс з фінансової грамотності

Банківські продукти та послуги

Фонд гарантування вкладів фізичних осіб

<http://www.fg.gov.ua/>

Електронна пошта: fgvfo@fg.gov.ua

Інформаційно-консультаційний центр Фонду гарантування

м. Київ, вул. Дмитрівська, 18/24.

В інформаційно-консультаційному центрі вкладники зможуть отримати фахову консультацію з питань, що стосуються системи гарантування вкладів

Контактні телефони:

0-800-30-40-10 – «Гаряча лінія з питань гарантування вкладів фізичних осіб» (дзвінки по Україні зі стаціонарних та мобільних телефонів безкоштовні);

0-800-308-108 - «Гаряча лінія» Фонду гарантування (дзвінки по Україні зі стаціонарних безкоштовні);

(044) 333-35-63 - Відділ зв'язків з громадськістю та міжнародними організаціями;

(044) 333-35-56 - Відділ загального діловодства.

На сайті Фонду гарантування вкладники завжди знайдуть корисну інформацію, зокрема:

перелік банків-учасників ФГВФО;

перелік банків, в яких введена тимчасова адміністрація;

перелік банків, що ліквідуються;

максимальну гарантовану суму відшкодування;

перелік вкладів, що не гарантуються ФГВФО.

Фонд гарантування вкладів фізичних осіб

<http://www.fg.gov.ua/>

Правила прийому громадян

Відповідно до ст. 22 Закону України «Про звернення громадян» керівництвом Фонду здійснюється особистий прийом громадян за попереднім записом.

Правила запису громадян на прийом.

Попередній запис громадян на особистий прийом до керівництва Фонду здійснює сектор забезпечення роботи керівника по телефону (044) 333-35-77.

Сектор забезпечення роботи керівника веде журнал попереднього запису громадян на прийом до керівництва Фонду в електронному вигляді, в якому зазначає:

- прізвище, ім'я та по батькові громадянина;
- місце проживання громадянина;
- до якої посадової особи Фонду громадянин записується на прийом;
- час прийому;
- порушене питання.

На кожного громадянина встановлюється ліміт часу прийому тривалістю 15 хвилин.

Останнім днем запису є 13.00 год. останнього робочого дня тижня, що передує тижню, на день якого здійснюється запис.

Під час проведення особистого прийому громадян можуть бути присутні їхні представники, повноваження яких оформленні у встановленому порядку, та особи, які перебувають у родинних стосунках з цим громадянином.

Присутність сторонніх осіб під час проведення особистого прийому не допускається.

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**Національний банк України**

<http://www.bank.gov.ua/>

01601, Київ, вул. Інститутська, 9

Контактні телефони: (044) 253-01-80,

(044) 230-18-44, (044) 253-01-80 — Довідкова служба щодо проходження звернень громадян.

(044) 230-19-60 — Лінія «довіри».

Електронна пошта: nbu@bank.gov.ua

На сайті Національного банку України вкладники завжди знайдуть:
навчальні матеріали з фінансової грамотності;

http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=3115908

інформацію про фінансовий стан банків;

http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=64097

інформацію про рівень інфляції;

http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=71414&cat_id=85373

інформацію про економічний стан країни;

http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57896

іншу корисну інформацію.

Верховна Рада України

<http://www.rada.gov.ua/>

01008, м.Київ, вул. Грушевського, 5

Контактний телефон: (044) 255-42-46

На сайті Верховної Ради України вкладники завжди знайдуть актуалізовану нормативно-правову базу України, а також іншу корисну інформацію.

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ**Освітній курс з фінансової грамотності****Банківські продукти та послуги**

Пояснення термінів

CVV2 / CVC2-код	Код з трьох цифр надрукованих на звороті платіжної картки, наприкінці смуги для підпису. Цей код використовується для перевірки справжності платіжної картки під час оплати через Інтернет та здійснення інших видів операцій. В жодному випадку не можна повідомляти номер картки та цей код стороннім особам, навіть якщо вони представляються працівниками банку.
PIN-код вашої картки	Персональний ідентифікаційний (розпізнавальний) номер з чотирьох цифр, необхідний для здійснення операції з використанням платіжної картки. Наприклад, отримання коштів в банкоматі, розрахунку в магазині за придбані товари тощо. В жодному випадку не можна повідомляти цей код стороннім особам, навіть якщо вони представляються працівниками банку.
POS-термінал	Електронний пристрій, що зчитує дані пластикової картки з магнітної смуги і/або чипа, розташованого на пластиковій картці, і зв'язується з банком по електронних каналах зв'язку. Сума операції вводиться із клавіатури (якщо це POS-термінал, інтегрований у касу, то сума береться з даних каси до оплати). Всі дані операції друкуються на чеку терміналом. Для оплати через термінал може використовуватися пластикова картка будь-якого класу.

Пояснення термінів

Автоматична сплата рахунків (договірне списання)	Банківська послуга, яка передбачає автоматичне списання коштів з поточного рахунку. Завдяки послугі автоматичної сплати рахунків не потрібно стояти в черзі в офісі банку. Кошти будуть списуватися з рахунку, наприклад, раз на місяць в автоматичному режимі згідно до розпорядження клієнта.
Активи банку	Всі кошти, які вкладені банком. Наприклад, активами є кошти в касі банку, надані банком кредити, придбані банком цінні папери тощо.
Банк	Юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги, відомості про яку внесені до Державного реєстру банків. Банк має право надавати своїм клієнтам (крім банків) фінансові послуги, в т.ч. шляхом укладення з юридичними особами (комерційними агентами) агентських договорів. Перелік таких фінансових послуг встановлюється Національним банком. Крім надання фінансових послуг, банк може здійснювати діяльність щодо: 1) інвестицій; 2) випуску власних цінних паперів; 3) випуску, розповсюдження та проведення лотерей; 4) зберігання цінностей або надання в майновий найм (оренду) індивідуального банківського сейфа; 5) інкасації коштів і перевезення валютних цінностей; 6) ведення реєстрів власників іменних цінних паперів (крім власних акцій); 7) надання консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських та інших фінансових послуг.

Пояснення термінів

Банківська ліцензія	Документ, який видається Національним банком України в порядку і на умовах, визначених законодавством, на підставі якого банки та філії іноземних банків мають право здійснювати банківську діяльність.
Банківська послуга	Послуги, що надаються банками: 1) залучення у вклади (депозити) коштів від юридичних і фізичних осіб; 2) відкриття та ведення поточних (кореспондентських) рахунків клієнтів; 3) розміщення залучених у вклади, зокрема, на поточні рахунки, коштів та банківських металів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик.
Банківський кредит	Будь-яке зобов'язання від імені банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату відсотків та інших зборів з такої суми.
Банківський продукт	Окрема банківська послуга або набір банківських послуг, які надаються клієнтам за типовими умовами. Наприклад, карткові продукти, депозитні продукти, кредитні продукти. Досить часто банки використовують терміни "банківський продукт" і "банківська послуга" як тотожні.

Пояснення термінів

Банківський рахунок	Рахунок, на якому обліковуються власні кошти, вимоги, зобов'язання банку стосовно його клієнтів і контрагентів і які дають можливість здійснювати переказ коштів з використанням банківських платіжних інструментів. Наприклад, поточний рахунок, вкладний (депозитний) рахунок тощо.
Банківські метали	Золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені (афіновані) до найвищих проб відповідно до світових стандартів, у злитках і порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, вироблені з дорогоцінних металів.
Банкомат	Автоматична касова машина. Це комп'ютер, що виконує типову роботу касира в банку. Передбачає використання платіжних карток (дебетної, кредитної) з PIN-кодом до них. Вставивши платіжну картку в банкомат, можна отримати готівку з рахунку, переказати кошти з одного рахунку на інший, або дізнатися про залишок коштів на рахунку тощо.
Відсоткові платежі	Платежі, розрахунок яких здійснюється не тільки з урахуванням суми та відсотків, але й обов'язково строку. Наприклад, клієнт сплачує банку відсоткові платежі за кредитом, а банк здійснює відсоткові платежі клієнтам за депозитами.

Пояснення термінів

Вклад	1) загальний підхід: кошти готівкою або у безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на своїх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору; 2) підхід Фонду гарантування вкладів фізичних осіб з точки зору відшкодування вкладів: кошти в готівковій або безготівковій формі у валюті України або в іноземній валюті, які залучені банком від вкладника (або які надійшли для вкладника) на умовах договору банківського вкладу (депозиту), банківського рахунку або шляхом видачі іменного депозитного сертифіката, включаючи нараховані відсотки на такі кошти.
Внутрішньо-банківський переказ	Операція переказу коштів з одного банківського рахунку на інший банківський рахунок в одному банку. Такий переказ коштів може забрати до 2-х робочих днів.
Дебетна картка без овердрафту	Платіжна картка, якою передбачено здійснення покупок на суму, що не перевищує обсяг коштів на картці. Користуватися дебетовою картою без овердрафту – це те саме, що користуватися власними коштами. Доступна на дебетній картці без овердрафту сума обмежується лише залишком власних коштів на рахунку. У випадку несанкціонованого овердрафту, платіжна картка може бути заблокована банком.

Пояснення термінів

Дебетна картка з овердрафтом	Платіжна картка, з якою можна купувати товари та послуги навіть у тому випадку, коли ваших власних коштів недостатньо. Якщо ви обрали дебетну картку з овердрафтом, тоді доведеться сплачувати відсотки за тією ж схемою, що й у випадку кредитної картки. Досить часто, але не завжди, за такими картками пропонується пільговий період, тобто протягом перших тижнів можна сплачувати дуже низькі відсотки за користування кредитом, наприклад, 0,01% річних. Несанкціонований овердрафт або невчасне повернення заборгованості за картою може закінчитися блокуванням картки.
Договір банківського рахунку	Договір, за яким банк зобов'язується приймати і зараховувати на рахунок грошові кошти або банківські метали, що надходять власнику рахунку, виконувати розпорядження власника рахунку про перерахування і видачу відповідних сум з рахунку та проведення інших операцій за рахунком.
Зарплатний рахунок	Банківський рахунок, на який зараховується заробітна плата, премії і компенсації, витрати на відрядження та інші нарахування від роботодавців. До такого рахунку, зазвичай, випускають дебетну картку. Цією картою можна розраховуватися, але слід пам'ятати про можливі обмеження на поповнення її готівкою або шляхом переказів від інших осіб. Обов'язково уточнюйте такі деталі в банку. Такий рахунок відкривається лише в гривнях.

Пояснення термінів

Інтернет-банкінг	Інформаційна система, яка дозволяє керувати банківськими рахунками цілодобово сім днів на тиждень з будь-якої точки світу, використовуючи інтернет. Інтернет-банкінг дає змогу клієнтам дистанційно здійснювати операції з рахунками та платіжними картками, переказувати кошти Україною та за кордон, відкривати та поповнювати депозити, погашати кредити, оплачувати комунальні послуги, поповнювати мобільний телефон тощо.
Інфляція	Знецінення паперових грошей, що супроводжується зростанням цін на товари та послуги, окрім адекватного зростання ціни на такий товар, як робоча сила.
Комісійні платежі	Платежі за здійснення окремих банківських операцій. Можуть бути фіксованими сумами. Наприклад, 50 гривень за надання довідки про стан вашого рахунку. Можуть стягуватися як відсоток від суми операції, що здійснюється. Наприклад, ви хочете перерахувати 2 000 гривень. Комісійні банку за такий переказ становлять 1%. Таким чином, ви маєте сплатити банку 20 гривень ($2\ 000 \times 1/100 = 20$).

Пояснення термінів

Комісія за ведення поточного рахунку

Фіксована сума, що може стягуватися щомісячно або щорічно.

Комісія за видачу готівки з поточного рахунку та переказ коштів на рахунки інших осіб чи компаній

Сума, яка дорівнює певному відсотку від суми переказу. Зверніть увагу також на те, що іноді банки можуть встановлювати специфічні вимоги, наприклад: 0,5% за переказ коштів, але не менше ніж 25 гривень / не більше ніж 500 гривень (суми обрані довільно лише для прикладу).

Освітній курс з фінансової грамотності

Банківські продукти та послуги

Пояснення термінів

Комісія за
видачу
довідок/виписок
/ копій SWIFT –
повідомлень /
дублікатів
документів

Сума, яка стягується за кожну довідку і, зазвичай, є фіксованою.

Комісія за
відкриття /
закриття
поточного
рахунку

Сума, яка стягується один раз в день відкриття / закриття рахунку. Це поміркована фіксована сума, наприклад, 50 гривень за відкриття рахунку і 20 гривень за закриття рахунку.

Освітній курс з фінансової грамотності

Банківські продукти та послуги

Пояснення термінів

Комісія за зарахування на поточні рахунки готівки чи безготівкових коштів	Сума, яка сплачується як відсоток від суми поповнення рахунку. Наприклад, вам поповнюють рахунок на 1 000 гривень і комісійні становлять 0,5%. Тоді ваші витрати становлять $1\ 000 \times 0,5/100 = 5$ гривень. Зверніть увагу також на те, що іноді банки можуть встановлювати специфічні вимоги, наприклад: 0,5% за поповнення рахунку, але не менше ніж 25 гривень / не більше ніж 500 гривень (суми обрані довільно лише для прикладу).
Комісія за зняття готівки в банкоматах	Сума, яка сплачується як певний відсоток від суми коштів, що знімаються. Наприклад, 1,5%. Іноді складовою цієї комісії може бути також фіксована плата. Наприклад, 1,5% + 10 гривень. Ця комісія може не стягуватися, якщо гроші знімаються в банкоматі банку власника рахунку або банків-партнерів. Банки можуть створювати мережу банкоматів для безкоштовного зняття коштів. Отримання готівки в банкоматі з використанням кредитної картки може супроводжуватися високою комісією.
Комісія за неактивний рахунок	Фіксована сума, що сплачується щомісячно.

Пояснення термінів

Комісія за оформлення картки	Сума, яка сплачується один раз і є різною для різних карток. Що більше послуг пропонується за картою, то вищою може бути вартість її оформлення.
Комісія за розслідування, зміну, уточнення, анулювання платежу за переказами, які здійснив клієнт	Сума, яка стягується за кожний запит. Зазвичай, має фіксований розмір.
Кредитна історія	Сукупність даних про клієнта банку, що його ідентифікує, відомостей про виконання ним зобов'язань за кредитами, іншої відкритої інформації про клієнта.

Пояснення термінів

Кредитна картка	Платіжна картка, яка дає змогу придбати товар або послугу негайно, коли на рахунку відсутні власні кошти, але в межах визначеного в угоді з банком ліміту витрат. Відсотки за кредитною картою нараховуються лише тоді, коли ви не повністю повернули отримані кредитні кошти на кінець встановленого банком строку.
Кредитна спілка	Неприбуткова організація, заснована фізичними особами, професійними спілками, їхніми об'єднаннями на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки.
Миттєва платіжна картка	Платіжна картка, яка дозволяє здійснювати платежі вже поточного чи наступного дня (залежить від технологічних можливостей банку). На лицевій стороні такої картки відсутні ім'я та прізвище клієнта. До неї можна оформити додаткову іменну картку, яка буде виготовлена, як правило, впродовж 5 - 10 робочих днів.
Миттєві грошові перекази	Перекази, що здійснюються через міжнародні чи внутрішньодержавні системи переказу коштів, і передбачають можливість отримання коштів вже за 10 - 15 хвилин після їх відправлення.
Міжбанківський переказ	Операція переказу коштів з рахунку в одному банку на рахунок в іншому банку. Такий переказ коштів може здійснюватися впродовж до 3-х робочих днів.

Пояснення термінів

Мобільний банкінг

Послуга, яка дозволяє контролювати рух коштів на рахунку за допомогою мобільного телефону. Мобільний банкінг дозволяє здійснювати платежі та перекази коштів, а також отримувати SMS-повідомлення про зарахування та зняття коштів з рахунку за допомогою мобільного телефону. Також з мобільного можна відправляти запити до банку про баланс рахунку, перелік платіжних карток і карткових рахунків, останні операції за рахунком, заблоковані суми на рахунку тощо.

Накопичувальний депозитний рахунок

Банківський депозитний рахунок, який можна поповнювати впродовж строку дії депозиту.

Освітній курс з фінансової грамотності

Банківські продукти та послуги

Пояснення термінів

Національний банк України	Центральний банк України, особливий центральний орган державного управління. Основною функцією Національного банку України (НБУ) є забезпечення стабільності грошової одиниці України із пріоритетом досягнення та підтримки цінової стабільності в державі. НБУ у межах своїх повноважень сприяє фінансовій стабільності, зокрема, стабільності банківської системи. НБУ регулює та наглядає за діяльністю банків України та кредитує їх за необхідності. Валютне регулювання та накопичення і зберігання золотовалютних резервів та здійснення операцій з ними та банківськими металами: цим теж займається НБУ. НБУ опікується платіжною системою в Україні. В НБУ можуть відкривати рахунки тільки банки та окремі органи державної влади чи окремі установи публічного права, як наприклад, <u>Фонд гарантування вкладів фізичних осіб</u> .
Неактивний рахунок	Банківський рахунок, за яким протягом певного, визначеного банком, проміжку часу не відбувається рух грошей: ані зарахування, ані списання коштів. Зазвичай, банки визначають період «неактивності» у 6 або 12 місяців.
Недепозитні інвестиційні продукти	Акції, облігації, цінні папери інститутів спільного інвестування, інші інвестиційні продукти.

Пояснення термінів

Операційний день банку	Проміжок робочого часу, впродовж якого банк здійснює перекази. Отже, якщо ви прийдете в банк після 16:00, ваше доручення на переказ коштів іншій особі приймуть, але кошти будуть перераховані лише наступного дня.
Ощадний (депозитний) сертифікат	Цінний папір, який засвідчує внесення коштів до банку і зобов'язання повернути ці кошти через певний строк з виплатою відсотків. Ощадні депозитні сертифікати бувають іменними (зазначається П.І.Б. власника сертифікату) та на пред'явника (П.І.Б. власника сертифікату не зазначається). Фонд гарантування вкладів фізичних осіб гарантує повернення коштів лише за іменними ощадними (депозитними) сертифікатами.
Пенсійний/соціальний рахунок	Банківський рахунок, який відкривається пенсіонерам, інвалідам, іншим особам, які отримують соціальну грошову допомогу від держави. Відкриття такого рахунку супроводжується, зазвичай, випуском дебетної картки з усіма її перевагами. Власник такого рахунку може отримати додаткові бонуси: термін дії може бути необмеженим; вартість користування рахунком - низькою; дохід у вигляді відсотків нараховуватися за підвищеною ставкою. Водночас, можливі обмеження на поповнення такого рахунку готівкою, або за допомогою переказів від інших осіб. Обов'язково уточнюйте такі деталі в банку. Такий рахунок відкривається лише в гривнях.

Пояснення термінів

Плата за овердрафт / несанкціонований овердрафт	Відсоткові платежі, оскільки овердрафт – це кредит, який ви отримуєте у випадку, коли власних коштів на рахунку не вистачає для здійснення розрахунків. Овердрафт надається в межах погодженого банком ліміту.
Платіжне доручення	Розрахунковий документ, який містить доручення платника банку здійснити переказ визначеної в ньому суми коштів зі свого рахунка на рахунок отримувача.
Поточний некартковий рахунок	Банківський рахунок, який використовується для зарахування готівки і безготівкових коштів, розрахунків за товари та послуги, переказу коштів, сплати комунальних послуг, отримання готівки, тощо.
Поточний рахунок з випуском платіжної картки	Банківський рахунок, до якого додається одна, або кілька платіжних карток. З картою ви зможете виконувати розрахунки чи вносити кошти на рахунок через термінали банку навіть у неробочий час.
Прості відсотки	Відсотки, які нараховуються тільки на початкову суму вкладу.

Пояснення термінів

Публічна пропозиція банку	Пропозиція укласти договір, що має містити істотні умови договору і виражати намір особи, яка її зробила, вважати себе зобов'язаною у разі її прийняття. В цій пропозиції окреслюються термінологія, права та обов'язки кожної зі сторін тощо.
Робочий день банку	Робочий час, впродовж якого банк обслуговує клієнтів і приймає доручення на переказ коштів.
Розрахунковий документ	Документ на переказ коштів, що використовується для ініціювання переказу з рахунка платника на рахунок отримувача.
Складні відсотки (капіталізація відсотків)	Відсотки, що нараховуються на вкладену суму разом з відсотками за попередній період.
Строкові депозити	Депозити, що відкриваються на чітко визначений строк: Їхньою перевагою є досить високі процентні ставки. Вимогу щодо дострокового повернення всіх або частини коштів банк має право не виконувати. Але в той же час банки з власної доброї волі можуть передбачати таку можливість в договорі.

Пояснення термінів

Термінал самообслуговування в банку

Автоматичний пристрій, який надає можливість здійснювати набагато більше операцій, ніж банкомат, а саме: поповнювати всі види платіжних карток, як українських, так і закордонних банків; здійснювати всі види платежів з платіжної картки будь-якого банку; поповнювати депозити та погашати кредити банку, якому належить термінал; вносити виручку на рахунки компаній і приватних підприємців; обмінювати іноземну валюту на гривню; надсилати грошові перекази (з картки на картку або миттєві перекази); оплачувати комунальні послуги; поповнювати рахунки мобільних операторів; оплачувати послуги органів державної влади тощо.

Фізична особа

Особа, яка є учасником цивільних відносин (майнових та немайнових). Це означає, що будь-яка людина, включно з іноземцями та особами без громадянства, може бути учасником цивільних відносин незалежно від раси, національності, місця проживання, статі, освіти, політичних переконань та інших ознак. Також фізичні особи мають право на підприємницьку діяльність за умови набуття ними статусу фізичної особи – підприємця шляхом державної реєстрації. Сьогодні право на відшкодування вкладів мають фізичні особи, за окремими виключеннями. Відшкодування вкладів для фізичних осіб – підприємців стане можливим лише з 2017 року щодо вкладів у банках, віднесених до категорії неплатоспроможних після 1 січня 2017 року.

Освітній курс з фінансової грамотності

Банківські продукти та послуги

Пояснення термінів

Фінансова
послуга

Випуск платіжних документів, платіжних карток, дорожніх чеків та/або їх обслуговування, кліринг, інші форми забезпечення розрахунків; довірче управління фінансовими активами; діяльність з обміну валют; залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо наступного їх повернення; фінансовий лізинг; надання коштів у позику, зокрема, і на умовах фінансового кредиту; надання гарантій та поручительств; переказ коштів; послуги у сфері страхування та у системі накопичувального пенсійного забезпечення; професійна діяльність на ринку цінних паперів, що підлягає ліцензуванню; факторинг; адміністрування фінансових активів для придбання товарів у групах; управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю; операції з іпотечними активами з метою емісії іпотечних цінних паперів; банківські та інші фінансові послуги.

Освітній курс з фінансової грамотності

Банківські продукти та послуги

Пояснення термінів

Фінансова установа	<p>Юридична особа, яка відповідно до закону надає одну чи кілька фінансових послуг, а також інші послуги (операції), пов'язані з наданням фінансових послуг, у випадках, прямо визначених законом, та внесена до відповідного реєстру в установленому законом порядку.</p> <p>До фінансових установ належать банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії та інші юридичні особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг, а у випадках прямо визначених законом, - інші послуги (операції), пов'язані з наданням фінансових послуг.</p>
Фонд гарантування вкладів фізичних осіб	<p>Установа, що виконує спеціальні функції у сфері гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку і ліквідації банків у випадках, встановлених Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб». Фонд є економічно самостійною установою, має самостійний баланс, поточний та інші рахунки в Національному банку України, а також рахунки в цінних паперах у депозитарних установах - державних банках. Фонд є установою, що не має на меті отримання прибутку.</p>
Юридична особа	<p>Організація, створена і зареєстрована у встановленому законодавством порядку.</p>

